

Halvhundre års danske bokomslag

1870–1920

Av Alf C. Melhus

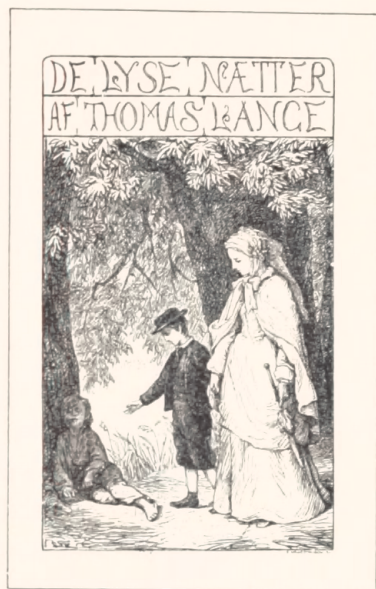
„Årets boghøst! – Et broget virvar af farvestrålende omslag hvirvler forbi ens blik blot ved tanken. Omslag, der virkede og huskes, fordi den typografiske opstillings stilfulde purisme skabte en ren skønhed; omslag, der prangede med altfor forførende tegninger og altfor forførende situationer; omslag, der spændte læserens nysgjerrighed og bogappetit, og omslag, der på forhånd vakte afsky og lede. Hvordan dog få dette brogede virvar til at danne et mønster?“

Dette utbrudd av en dansk bokanmelder ved nyttårstid i år dekker nok den følelsen de fleste ville få, om de ble stilt overfor sitt lands samlede omslagsproduksjon i løpet av året 1954. Hvis alle disse omslagene virkelig gir et noenlunde riktig uttrykk for innholdet og stemningen i de bøker de skal fortelle om og reklamere for, da er det sandelig ingen lett oppgave å gi en generell karakteristikk av årets litteratur, eller finne fram til mønstret i det brogede virvar!

Litt annerledes stilte det seg for det bokkjøpende og lesende publikum for hundre – ja for ikke mer enn halvhundre år siden. De utstyrmessige virkemidler var dengang ikke så iøynefallende og kraftige, de fanget ikke oppmerksomheten så sterkt på bekostning av ordene bak omslagene og av navnene på forfatterne, ordenes skapere. Det var ikke engang vanlig at bøkene overhodet var forsynt med illustrerte eller kunstnerisk tegnede omslag. En nøktern typografisk oppsetning av forfatternavn, tittel og

1. Niels Anker Lund (1840-1922):
H.F. Ewald. *Svenskerne paa Kronborg*. 1873.

2. Lorenz Frølich (1820-1908):
Th. Lange. *De lyse Nætter*. 1875.

forlag ble regnet som det vesentlige og nødvendige, og denne oppfatning holdt seg igrunnen helt ned til vår tid. Imidlertid dukket det etterhånden opp tilløp til noe annet – noe som kunne fremheve bokens karakter og fortelle billedmessig litt om den, altså la synet virke som kjøpefaktor ved siden av den litterære eller faglige interessen for boken.

De illustrerte omslag har, såvidt jeg kan skjønne, oppstått på to veier. Dels har de utviklet seg av titelbilledet, som ofte ble gjentatt – og da gjerne på litt tykkere eller farvet papir – som omslag på de heftede eksemplarer. Dels, og vel særlig i de engelsktalende land, oppstod det etterhvert en billedmessig utsmykning av de løse vareomslag (dust covers, book jackets), som beskyttet de innbundne bøker. Her i Norden finner vi nå begge disse typer, i omslagenes eldste tid dog mest den første av dem, og det ville sikkert være verdt en undersøkelse å finne ut, når og fra hvilken

3. Holger Drachmann (1846-1908):
H. Drachmann. *I Storm og Stille*. 1875.

4. Knud Gamborg (1828-1900):
Kristofer Janson. *Vore Bedsteforældre*. 1882.

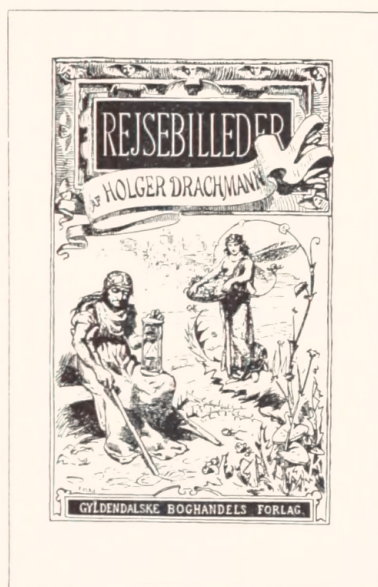
påvirkning de forskjellige former dukker opp i de enkelte land, når det gjelder dette nye ledd i bøkernes utsmykning.

I det danske Tegnerforbunds organ „Tegneren“ finnes flere bidrag til den danske omslagskunsts historie. Poul Carit Andersen har i årgangene 1935 og 1936 skrevet om „Det moderne danske Bogomslag“, det samme har Henry Thejls i 1943 og Peter Holm i 1946. Carit Andersen har også skildret „Det danske Bogomslag“ i en rikt illustrert artikkel i Boghandlermedhjelperforeningens utstillingshefte høsten 1935, hvor Volmer Rosenkilde sammesteds har en ganske kort oversikt over „Bogomslaget før 1875“. Dessuten var der allerede høsten 1924 en illustrert enquête om „Vore Bogomslag“ i „Den nye Litteratur“, med uttalelser fra en rekke av bokens og bokhandelens menn.

Volmer Rosenkilde avslutter sin ovenfor nevnte artikkel med å si at „vi i vore Dage ofte ser Bøgerne være Genstand for Samleres

5. Pietro Krohn (1840-1905):
C. K. F. Molbech. *Faraos Ring*. 1879.

6. Hans Nik. Hansen (1853-1923):
H. Drachmann. *Rejsebilleder*. 1882.

Efterstræbelser udelukkende af Hensyn til de smukke Omslag“. Men ikke bare av en slik rent estetisk årsak, også av bokhistorisk interesse kan man nok komme til å samle på bøkene vesentlig for omslagenes eller bindenes skyld, – og heller ikke utelukkende på de *smukke*! Det er jo ved en bok så mange sider, som – på forskjellige stadier av ens samvær med dem – kan komme til å fange ens oppmerksomhet og bli gjenstand for ens studium. Selv om bokens tekst og tankeinnhold er det primære og vesentlige, kan dens typografiske oppsetning, dens vignetter, friser, initialer og illustrasjoner, dens forsats og bind, og endelig dens mer eller mindre kunstnerisk utførte omslag, kort sagt den drakt, som omslutter innholdet, bli avgjørende for en samlers interesse for den enkelte bok.

Den presentasjon, som her skal gis av en samling danske bok- omslag fra omslagskunstens eldre tid, har sin opprinnelse i en

7. August Jerndorff (1846-1906):
Tidsskrift for Kunstindustri. 1885.

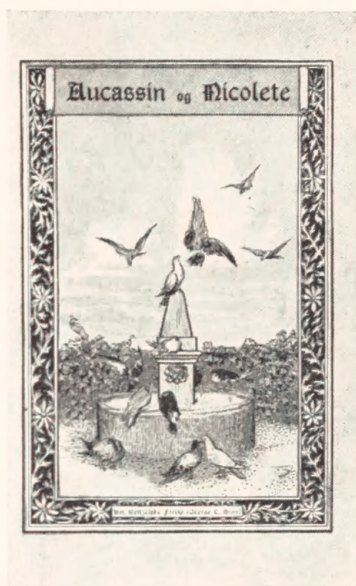

8. Hans Tegner (1853-1932): Bogvennen. 1893.

utstilling av danske og norske omslag jeg i fjor hadde den glede å få arrangere i Universitetsbiblioteket i Fiolstræde. Da „Bogvennen“s redaktør ba meg skrive litt om de danske omslag og noen av de danske bokenkunstnerne, med illustrasjonsprøver, fant jeg det tilrådelig å avgrense stoffet til en enkelt periode. Da nå det, som tidligere er skrevet om danske omslag, overveiende har dreiet seg om den nyere tids produkter, og da mange av de gamle navn muligens alt er på vei til å gå i glemmeboken, syntes jeg det kunne være morsomt å trekke dem fram og gi dem nyhetens interesse igjen. Jeg har derfor våget meg til å prøve å gi en kort oversikt over den danske omslagskunsts barne- og ungdomstid, – årene opp til omkring 1920, da kunstnere som Hans Tegner og Kr. Kongstad, Valdemar Andersen og Axel Nygaard utfoldet en rik og bemerkelsesverdig produksjon, og da en rekke nye navn dukker opp, som har ført denne kunstart fram til den bredde og den rike

9. Hans Tegner (1853-1932):
P. V. Jacobsen. *Trolldom*. 1890.

10. Viggo Jastrau (1857-1946):
Aucassin og Nicolette. 1893.

blomstring som den viser i dag. De omslagskunstnere jeg har kunnet få med i dette lille „billedgalleri“, lar jeg såvidt mulig fremtre i kronologisk orden, etter bøkernes utgivelsesår. Noen omslag fra den eldre tid tar sikte på å fremstille en enkelt episode eller situasjon fra bøkernes innhold. Dette er tilfellet med Anker Lunds Ewald-omslag (nr. 1) med de sammensvornes møte i 1659 ved „Troskabsbøgen“, eller Frølichs (nr. 2), som viser den scene i 5. kapitel i Langes roman, hvor enkegrevinne Pleyelt og hennes sønn Johan finner den ulykkelige Johannes ute ved Grønningen.

En kombinasjon av to eller flere parallelle felter møter vi i mange av 70- og 80-årenes omslag; Anker Lund har det f. eks. foruten i „Svenskerne paa Kronborg“ også i Ewalds „Knud Gyldenstjerne“ fra 1876, og signaturen O. S. i Henrik Scharlings anonyme „Kong Valdemar og Bisp Absalon“ fra 1874. Ellers har de tidlige omslagene meget ofte form av et slags „billedmontasje“,

11. Viggo Pedersen (1854-1926):
Johs. Jørgensen. *Stemninger*. 1892.

12. Frits Syberg (1862-1939):
Martin Petersen. *Kuede planter*. 1892.

med flere små tegninger i sirkler eller ovaler anbrakt rundt om i billedfeltet, eller fritt plasert innimellom grener og plantestengler, etter engelsk og tysk mønster. Slik montasje finnes også ofte på de litograferte notetitlene fra 1840-50-årene. Grensen mellom titelbillede og omslag er forøvrig svevende og ikke alltid så lett å trekke. Bokfortegnelse opplyser nok undertiden om tilstedeværelsen av de litograferte eller xylograferte titelbilleder, men sjeldnere blir omslagene nevnt. De mangler jo også som regel i de innbundne eksemplarer av eldre bøker, både i private og offentlige biblioteker. I typisk tysk mønster laget Carl Thomsen (1847-1912) et slikt montasjekomslag til Fritz Reuters „Landmandsliv“ 1874.

På illustrasjonsprøvene nr. 3 og 4 finner vi forsøk på en annen plassering av omslagets tekst enn den vanlige, øverst på siden, nemlig i hvite felter inne i billedet. Hos Drachmann deler titelfeltet omslagssiden i de førnevnte to „etasjer“, så vi får både

P. G. PHILIPSENS FORLAG.

13. Gerhard Heilmann (1859-1946):
Robert Browning, *Granatæbler*. 1894.

14. Louis Moe (1857-1945):
Gerh. Hauptmann, *Syge Sind*. 1894.

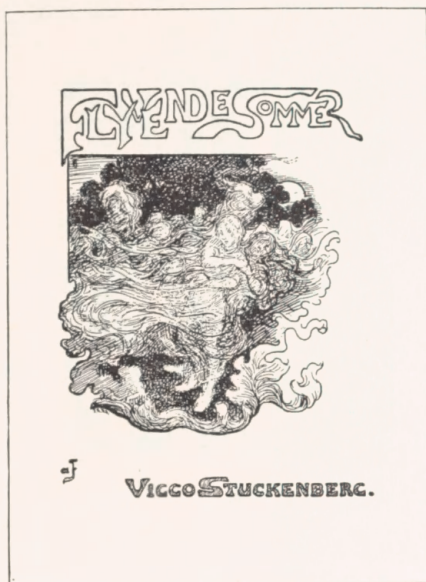
„storm“ og „stille“ illustrert. Drachmann tegnet forresten ikke bare omslagene (og illustrasjonene) til sine egne bøker, han har sannsynligvis også tegnet eller iallfall omtegnet etpar til Robert Watts oversettelser av Bret Harte og Mark Twain, som Jørgensens forlag ga ut i 1873-74. Omslaget til Twains „Udvalgte Skizzer“, 1874, som bl. a. viser den bekjente „jumping frog“, er signert med hans tydelige H. D.

Pietro Krohn er vel opphavsmann til julemannen på omslaget til førsteutgaven av den velkjente „Peters Jul“ fra 1866 og sikkert til annenutgaven 1870. Av hans andre omslag vil jeg nevne det smukke – i sort og rødt – til Chr. Winthers „Billedbog for Store og Smaa“ (1871), som er gjengitt i „Bogvennen“ 1907-10.

Lorenz Frølich, som jo tilhørte Jørgensens og Gamborgs generasjon, begynte sin danske omslagsproduksjon først etter sin hjemkomst fra utlandet i 1873, men hadde tidligere utført en mengde

15. Gerb. Heilmann (1859-1946):
Viggo Stuckenberg. Valravn. 1896.

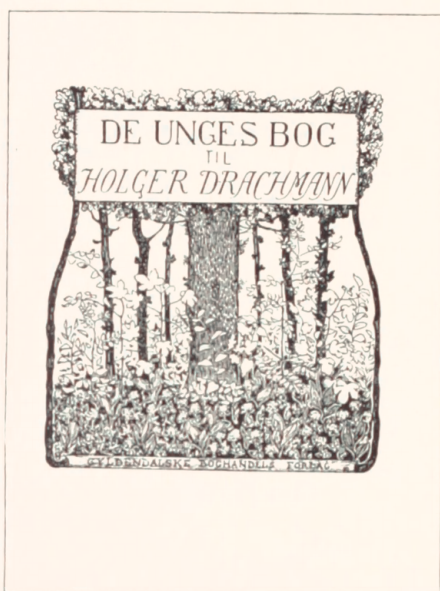

16. August Jerndorff (1846-1906):
Viggo Stuckenberg. Flyvende Sommer. 1898.

titelbilleder til sine mange barnebøger, utgitt i Paris og London i 1860-årene. Pietro Krohn registrerer i sin Frølichbibliografi „Min første Bog“ av psevdonymet Silvia Bennett (Olivia Sandstrøm), utgitt 1874, som Frølichs første *omslag*, men et par andre som Krohn betegner som „titelbillede“, har faktisk også vært anvendt som omslag – grensen er øyensynlig litt flytende.

Av Hans Nikolai Hansen, som jo var en meget benyttet og allsidig illustratør, finnes flere gode omslag. Foruten det her gjengitte (nr. 6) som er usignert men i opplagt HNH-strek, nevner jeg Homers Odyssee og H. F. Ewalds „Anna Hardenberg“, begge 1881, Goethes „Faust II“ 1889, Edvard Blaumüllers „Dronning Hjærteløs“ 1900 og Palle Rosenkrantz' „Dina“ 1910 som prøver på utviklingen i hans omslagskunst.

Fra 1874 skriver seg (ifølge Volmer Rosenkilde) Joakim Skovgaards første omslag, til Sigurd Müllers „Tre Fortællinger“. Av

17. Kr. Kongstad (1867-1929):
De Unges Bog til Holger Drachmann. 1896.

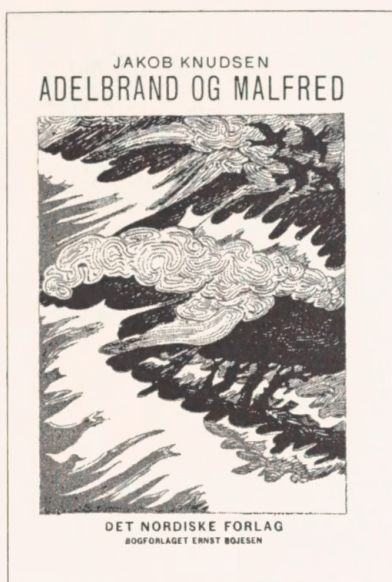
18. Louis Moe (1857-1945):
Vilhelm Krag, Marianne. 1899.

hans senere ting kjenner jeg bl. a. Aage Matthison-Hansens „Udvalgte Digte“ (1909) og Johan Borups „Grundtvigs Stjerne“ (1912). Av August Jerndorffs nevner jeg foruten de to gjengitte (nr. 7 og 16) omslagene til H. C. Frederiksens „Et Juledigt“ (1897) og H. F. Feilbergs „Jul“ (1904).

Nittiårenes romantiske stemninger får uttrykk bl. a. i Viggo Jastraus kurrende duer rundt fontenen på Sophus Michaëlis' pastisjartede gjenfortelling av beretningen om Aucassin og Nicolette (nr. 10), i Viggo Pedersens sommernattsbillede (nr. 11) og i August Jerndorffs „Flyvende Sommer“ i Troldtøj-stil med dansende elverpiger (nr. 16). Men tiden er også rik på motsetninger. Vi har et interessant omslag av Frits Syberg – hans eneste? – (nr. 12) til en impresjonistisk-naturalistisk fortellingsamling, „kuede planter“, av en tidlig talsmann for de små forbokstaver martin petersen; forfatternavn og tittel er trykt på et gjennom-

19. Frants Henningsen (1850-1908):
K. Larsen. *I det gamle Voldkvarter*. 1899.

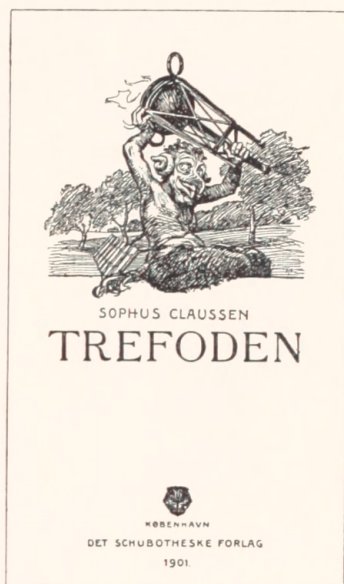
20. Elise Konstantin-Hansen (1858-1946):
Jakob Knudsen. *Adelbrand og Malfred*. 1900.

siktig ekstraomslag. Og vi har både Hans Tegners hekser på luftfart med sine katter over Helsingør (nr. 9) og Gerhard Heilmanns jevnt symmetrisk plaserte hekser rundt titlen til „Woldemar“s „Kuriøse Historier“ (1896).

Hans Tegner satte i en årrekke sitt preg på de danske omslag, og hadde også mange elever og etterlignere. Han var, likesom senere Andersen og Kongstad, meget allsidig og behersket de forskjellige stilearter, ikke bare sin yndlingsstil rokokoen, som han dyrket i sine Holbergomslag 1896 og 1897. Hans blomsterarrangement til „Bogvennen“s første årgang 1893 (nr. 8) peker fram mot hans mange stiliserte omslag, bokdekorasjoner og exlibris. Også humoren fant Tegner uttrykk for, som i den grinende Claussenske djevel med „Trefoden“ (1901, nr. 22) eller omslaget til Louis Levys „Simon Ring“ (også 1901), hvor helten, fanden og hans oldemor rider på „lufttriolet“ mellom himmelrommets kloder,

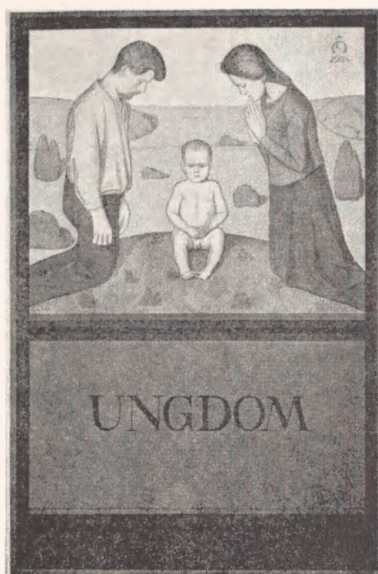
21. Gudmund Hentze (f. 1875):
Jobs. V. Jensen. *Den store Sommer*. 1900.

22. Hans Tegner (1853-1932):
Sophus Claussen. *Trefoden*. 1901.

omslikket av røde ildtunger. Av de mange bokserier, som Tegner utførte omslagene til, må fremheves Kristoffer Nyrops „Fortids Sagn og Sange“ (nr. 31), Clausen & Rists halvhundre bind „Memoirer og Breve“ og Franz v. Jessens erindringsbøker, hvorav omslaget til førsteutgaven av „Mennesker jeg mødte“ (1908, nr. 32) forekommer meg å være noe av det beste han har laget. Tegnens benyttelse av stiliserte plante- og dyremotiver i sin bokkunst har også vært tatt opp av bokkunstnere som Gerhard Heilmann, Fritz Kraul og Knud Larsen, og i Norge fremfor alt av Thorolf Holmboe.

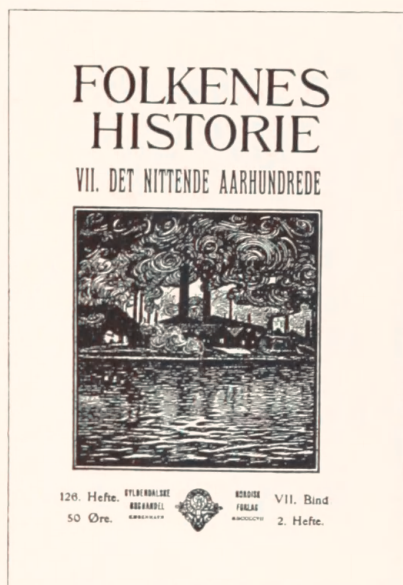
Frants Henningsen tegnet omslagene (samt bind og illustrasjoner) til de to bind „Børnerim“, som Johan Krohn ga ut i 1882 og 1884, – „det første danske forsøg paa at lave en *billedbog* af de gamle rim“ og forbilledet for vår trebinds „Norsk Billedbog for Børn“ utgitt av Elling Holst og illustrert av Eivind Nielsen, som

23. Achton Friis (1871-1929): *Frå wor Hjemmen*. 1902. – 24. Ejnar Nielsen (f. 1872): *Ungdom*, red. af Louis Levy. 1901. – 25. Fritz Kraul (1862-1935): *Harald Kidde, Luftslotte*. 1904. – 26. Louis Moe (1857-1945): *Carl Ewald, Eventyrskrinet*. 1906.

27. Gudmund Hentze (f. 1875):
Otto Rung. *Den hvide Yacht*. 1906.

28. Knud Larsen (1865-1922):
Folkenes Historie, b. VII. 1907.

begynte å komme 1888. Av Henningsens senere omslag bør nevnes det til Karl Larsens „Dansk Soldatersprog til Lands og til Vands“ (1895) og gatepartiet på samme forfatters „spidsborgerhistorie“ „I det gamle Voldkvartér“ (nr. 19), en av de tidligste av Ernst Bojesens gode serie „Nordisk Bibliotek“, hvori bl. a. også finnes tre av Louis Moes omslag, – til Vilh. Krag's „Marianne“ (nr. 18), Kristofer Jansons „Middelalderlige Billeder“ (1901) og Jenny Blicher Clausens „Kjeld“ (1903).

Louis Moe kunne jo tegne såvel idyller og dyrebilleder for barn som uhyggestemninger med djevler, hekser og troll, fine naturstudier og satiriske vignetter. De prøver jeg har gjengitt her (nr. 14, 18, 26 og 36) skulle vise noen av hans mange sider. Andre kunne kanskje også vært med og bør iallfall nevnes, som det norske vinterlandskap på Scharlings „Norsk Idyl“ fra 1906, det bloddryppende Martin-omslag til „barnebogen“ Rider Haggards

29. Valdemar Andersen (1875-1928):
Gnudtzmann & Lind. Stor-København. 1907.

30. Vald. Andersen (1875-1928):
Svend Leopold. Min Ungdoms Bog. 1909.

„Elefantjægeren“ fra 1910 eller de flagrende møll om gatelykten på Emil Bønnelyckes „Gadens Legende“ fra 1920.

Det var en tid nokså vanlig å gi ut større verker i heftesubskripsjon, og disse hefters omslag byr på en spesiell interesse ved at de hyppig har forskjellig utstyr fra bind til bind, ja undertiden fra hefte til hefte. Ofte var også bare de første hefters omslag trykt i farver, mens de senere opptrådte i alminnelig sort eller grå drakt. En særlig omslagstegning til hvert av bindene hadde f. eks. „Danmarks Riges Historie“ – de var tegnet av Hans Tegner 1896-1907 – og likeså „Folkenes Historie“ (1901-13), hvor Knud Larsen karakteriserte hvert av de syv binds tidsrom (se prøven nr. 28). Knud Larsen benyttet ellers gjerne plante- og dyremotiver i sine dekorative utsmykninger, som i den store utgave 1898 av „Hjortens Flugt“, og i sine omslag, f. eks. liljene på den store illustrerte Nytestamenteutgaven 1895-98,

31. Hans Tegner (1853-1932): Kr. Nyrop.
Den evige Jøde. 1907. (Fortids Sagn og Sange).

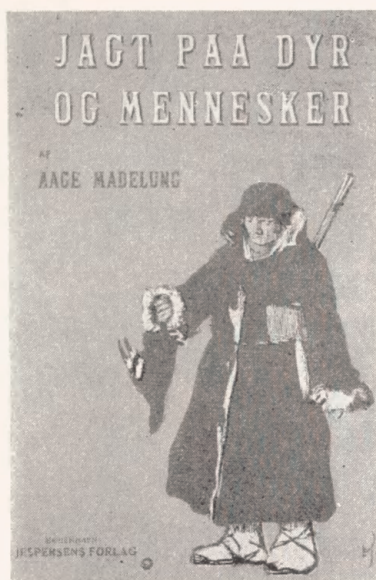

32. Hans Tegner (1853-1932):
Franz v. Jessen. Mennesker jeg mødte. 1908.

svanen på Aarestrupdiktene 1898, og lyngblomstene på Aakjærgutgaven 1912-13.

Et interessant og morsomt hefteomslag er det som nr. 29 gjengitte av Valdemar Andersen til Albert Gnudtzmann og Helmer Linds „Stor-København“ fra 1907. Her har tegneren plasert kjente Strøg-skikkelser (Henrik Cavling og Knut Hamsun?) midt i trafikken på Rådhusplassen, mens forlagets prisopplysninger på annonsesøylen i hvert annet hefte ble ombyttet med en – sikkert godt betalt – øl-annonse.

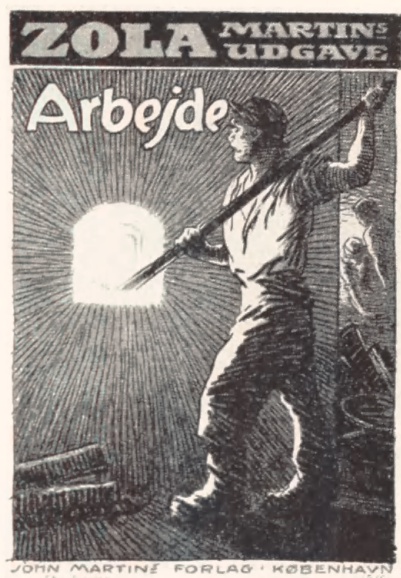
De i våre dager ikke så sjelden forekommende „helomslag“, hvor omslagstegningen utgjør en sammenhengende billedflate over både for- og bakomslaget, forekom leilighetsvis også tidligere. Et par gode eksempler kan nevnes: Eigil Petersens „København-ved-natt“-stemning på Edvard Söderbergs „Gadens Digte“ 1900 (i 2. utg. 1917 er bare forsidebilledet benyttet) og Axel Ny-

33. Rasmus Christiansen (1863-1940): Fr. Coppée. *Skyldig – ikke skyldig*. 1908. – 34. Edouard Saltoft (1883-1939): Aage Madelung. *Jagt paa Dyr og Mennesker*. 1908. – 35. Gerda Wegener (1885-1940): Sven Lange. *Samson og Dalila*. 1909. – 36. Louis Moe (1857-1945): Thit Jensen. *Sagn og Syner*. 1909.

37. Gudmund Hentze (f. 1875):
Laurids Bruun. *Den forjættede Ø*. 1910.

38. Thomas Iversen (1878-1941):
Emile Zola. *Arbejde*. 1910.

gaards spillende faun bak rosenhekken på Anders W. Holms „Sange og Digte“ 1913. Ikke noen helhet, men et motivmessig samspill mellom begge omslagssidens bilder finner vi f. eks. ved Louis Moes – Ove Rodes „Nationalgaven“ (1902) og „Den brogede Bog“ fra 1891, hvor Mimi Schwarzkopf har brukt middelaldermotiver til sin ektefelle Karl Larsens pastisjsamling.

Om både Kristian Kongstads og Valdemar Andersens bokomslag er det jo skrevet adskillig tidligere (bl. a. i „Bogormen“ 1928), men jeg må dog ganske kort berøre dem her. Det som nr. 17 gjengitte, til Drachmann-festskriftet 1896, er visstnok Kongstads eldste omslag. Han har her hentet motivet fra skriftets åpningsdikt, hvor Stuckenberg hylder Drachmann som „Egen som bliver sjælden i de danske Skove“, med unge trær og blomster voksende opp rundt stammen. Et par år etter tegnet Kongstad omslaget til C. E. Jensens „Vore Dages Digtere“, med et av sine senere så

39. Vald. Andersen (1875-1928): Jakob Knudsen. Den gamle Præst. 1910. - 40. samme: Mathilda Malling. Guvernørens Frue. 1910. - 41. samme: Johs. V. Jensen. Bræen. 1911. - 42. samme: Jonas Lie. Gaa paa! 1911.

43. Gerda Wegener (1885-1940):
Paul Bourget. *Løgn*. 1913.

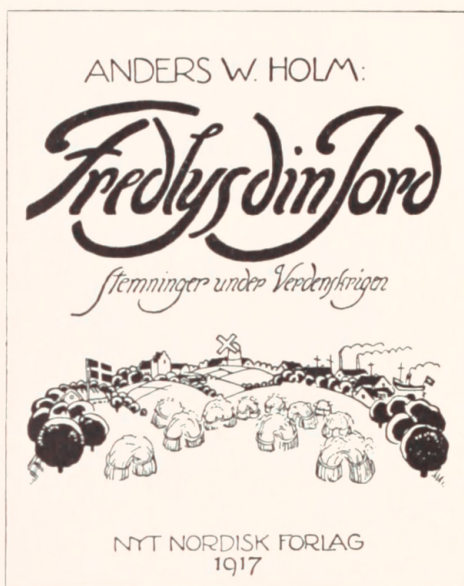
44. Svend Brasch (f. 1896):
Elinor Glyn. *Arvingen*. 1919.

hyppig brukte blomstermotiver, men først fra omkr. 1912 satte han inn med sin interessante og meget omfattende omslagsproduksjon – ialt er han mester for henimot 500 omslag, som jeg gjerne skulle villet vie en inngående omtale. Jeg må bare få nevne, at det var Kongstads omslag, sammen med den norske bokkunstner Brynjulf Larssons, som for over 30 år siden først vakte min interesse for omslagskunsten og fikk meg til å begynne å samle på bokomslag.

Til Valdemar Andersens tidligste omslag hører Anna Branting: „Byen“ (1903), H. C. Andersen: „Ole Lukøie“ (1905), Carl Hansen: „Spild“ med helt Eigil Petersenske figurer, og en meget tidspreget Sherlock Holmes (begge 1905). Fra 1907 skriver seg flere „kriminal-omslag“ – temmelig sterkt avvikende fra våre dagers – bl. a. til Palle Rosenkrantz’ „Den røde Hane“, samt den ovenfor nevnte Rådhusplass-studie. Et nydelig Københavnerbillede er nr. 30 fra Kongens Nytorv, til Svend Leopolds bok, og i såpebob-

45. Vald. Andersen (1875-1928): Rudyard Kipling, *Junglebogen*, 1913. - 46. samme: Johs. V. Jensen, *Kongens Fald*, 1913. - 47. samme: R. Kipling, *Skabningens Mangfoldighed*, 1917. - 48. samme: Jack London, *Maaneansigt*, 1921.

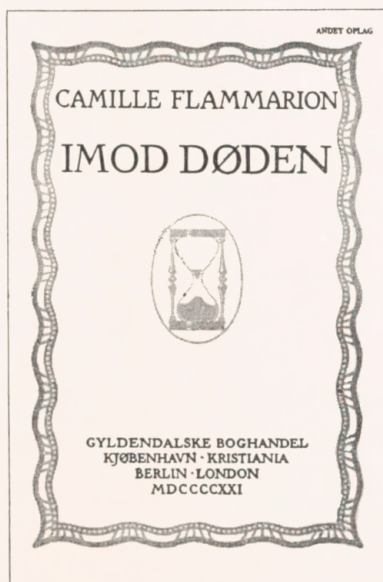
49. Axel Nygaard (1877-1950):
Anders W. Holm. *Fredlys din Jord*. 1917.

50. Gudmund Hentze (f. 1875):
Johs. Buchholtz. *Urolige Hjerter*. 1919.

lene, som stukk-engelen på Herman Bangs „Stuk“ blåser (1908), lar tegneren kjente hovedstadsbygninger speile seg i boblene. Til Andersens beste ting hører de nedenfor omtalte omslag han laget til „Gyldendals Bibliotek“ (se nr. 39-42), hans mange udmerkede Kipling-omslag (nr. 45 og 47) samt fra hans senere år det fine Jack London-omslaget (nr. 48) og „Bogen til Frankrig“ (1920).

Den utmerkede bokserien „Gyldendals Bibliotek“ hadde i årene 1909-16 en interessant periode, omslagsmessig sett, hvor forlaget tydeligvis eksperimenterte endel med sine tilknyttede kunstneres anlegg. I denne serien tegnet bl. a. Valdemar Andersen et dusin omslag i 1910-11 (seriens nr. 111-122); derpå tegnet han bindene til de neste 12, mens Luplau Janssen laget omslagene til disse. Og i årene 1913-16 tegnet Kr. Kongstad mer enn et dusin gode omslag og bind i serien, bl. a. til flere norske forfatters bøker (Bjørnson, Hamsun, Haukland, Thomas P. Krag og Kielland.)

51. Kr. Kongstad (1867-1929): M. Maeterlinck. *Biernes Liv*. 1916. — 52. samme: Knut Hamsun. *Samlede Værker*. 1918. — 53. samme: Harald Kidde. *Jærnet*. 1918. — 54. samme: Cam. Flammarion. *Imod Døden*. 1921.

55. Poul Sæbye (f. 1889):
Jack London. *Alverdens Fjende*. 1919.

56. Ernst Hansen (f. 1900):
F. M. Dostojevskij. *Djævlene*. 1919.

En annen billig serie, eller rettere sagt en rekke av serier, brakte oss i våre unge dager en sann rikdom av oversettelser fra alle egner og lag av verdenslitteraturen. Det var John Martins driftige forlag, som fra 1909 av åpnet for den flom av oversettelser, som i den senere tid er nær ved å drukne oss, men som vi dengang var usigelig takknemlige for å få, – også vi *norske* lesere, som jo på den tid ennå ikke gikk av veien for å lese danske bøker. Martin hadde vel i Amerika lært kunsten å presentere sine varer i en tiltrekkende og salgbar skikkelse, og selv om serien kanskje til tider var vel meget preget av Th. Iversens omslagsbilleder, så var heller ikke de så rent ille, som en prøve (nr. 38) kanskje kan vise. Men også mange andre kunstnere var knyttet til forlaget og satte etterhånden sitt preg på seriene – Louis Moe og Gudmund Hentze, Gerda Wegener og Sven Brasch, Valdemar Andersen, Poul Sæbye og Ernst Hansen.

Og med disse navnene er vi kommet over i den periode av dansk omslagskunst, som har vist en stadig rikere vekst og fremkalt en lang rekke kunstnere, som har interessert seg for denne siden av bokproduksjonen og av forlagene er blitt tilbudt mange nye og interessante oppgaver. Men selv om vi – også i nabolandene – kan glede oss over en så fruktbar utfoldelse av evner i omslagskunstens tjeneste, skal vi derfor ikke overse eller glemme deres forgjengere, som prøvende og famlende var med til å skape et nytt kunstrområde.